

MTÜ Eesti Erametsaliit

Mustamäe tee 50

10621 Tallinn

erametsaliit@erametsaliit.ee

www.erametsaliit.ee

Pr. Leelo Kukk

Peadirektori asetäitja

Keskkonnaamet

Narva mnt 7a

15172 Tallinn, Eesti

leelo.kukk@keskkonnaamet.ee

info@keskkonnaamet

Erametsaliidu ettepanekud laanepüü (*Tetrastes bonasia*) kaitse tegevuskava muutmiseks

Teie 26.05.2014 kiri nr 15-4/14/12207-1

Meie 11.07.2014 kiri nr 47/14

Lugupeetud Leelo Kukk,

Eesti Erametsaliit tänab Keskkonnaametit võimaluse eest teha ettepanekuid laanepüü (*Tetrastes bonasia*) kaitse tegevuskava eelnõusse. Soovime juhtida tähelepanu mõningatele asjaoludele, mis on jäänud laanepüü kaitse tegevuskavas käsitlemata või käsitletud liiga ühekülgseks ja teha ettepanekuid laanepüü kaitse tegevuskava täiendamiseks.

1. Laanepüü on metsamaastikest sõltuv liik, kuid äärmiselt vähe on kava koostamisel tehtud koostööd Eesti Maaülikooli (edaspidi EMÜ) metsandus ja maaehitusinstituudi töötajatega. Praktiliselt puudub koostöö ka jahindusorganisatsioonide esindajatega ning Keskkonnaagentuuri ulukiseire osakonna esindajatega. Laanepüü on paikne lind ja tema hea käekäik sõltub suuresti metsamajanduse ning metsa kõrvalkasutuste (jahinduse) arvestamisest laanepüü elupaiganõudmistega. EMÜ metsandus ja maaehitusinstituudi töötajatel, jahimeestel ja Keskkonnaagentuuri ulukiseire osakonna töötajatel on laialdaselt metsamajandusalast ja ulukibioloogia alast oskusteavet, mis kahetsusväärseks on laanepüü kaitse tegevuskava koostamisel kasutamata jäetud.
2. Arvukuse hindamisel on kasutamata Keskkonnaagentuuri poolt teostatavad ruutloenduse andmed. Kuna ruutloendus teostatakse iga-aastaselt, tuleks ressursside kokkuhoidu arvestades, arvukuse hindamisel neid

MTÜ Eesti Erametsaliit

Mustamäe tee 50

10621 Tallinn

erametsaliit@erametsaliit.ee

www.erametsaliit.ee

- andmeid arvestada. Samuti fikseeritakse põdra pabulaloenduse korral ära ka laanepüü ekskremendid, mistõttu on kasutamata olulisel hulgal lisateavet.
3. Palume täpsustada kuidas on saadud Eestis laanepüü hinnanguliseks arvukuseks 30000 – 60000 paari? Ühtlasi juhime tähelepanu, et kuni 1994. aastani teostati väikeuluki arvukuse loendust jahindusorganisatsioonide poolt. Väikeuluki arukuse loenduse täpsust on küll kahtluse alla seatud, kuid metsise seirega koos teostatava loenduse hinnangute ülekandmine Eestile, arvestades liikide erinevaid elupaiku, on samuti väga suure eksimise võimalusega. Samas pikaajaline loendus näitas selgelt ära ka suured kõikumised arvukuses, mis tegevuskavas on käsitlemata jäetud.
  4. Laanepüü tegevuskava puhul on antud palju tendentslikke hinnanguid. Näitena võib tuua kokkuvõttes „Nüüdseks on arvukus stabiliseerunud ning tänapäeval on tegemist veel võrdlemisi tavalise paigalinnuga, keda leidub meil hinnanguliselt 30 000 – 60 000 paari“. Kaitse tegevuskavades tuleks vältida emotsionaalseid hinnanguid.
  5. Toetudes nii metsanduses töötavate inimeste ja jahimeeste praktikale ning ka Soomes koostatud kanaliste kaitse tegevuskavale, ei saa nõustuda kokkuvõttes toodud väitega, et „Laanepüü eelistab pesitseda vähemalt 50-aastastes suhteliselt tihedates okas- ja segametsades“. Laanepüü eelistab elupaigana latiealisi ja keskealisi okas- ja segametsa puistuid. Ühtlasi vajab täpsustamist ka käesolevas punktis tsiteeritud lause teine pool „kus enamasti leidub nii varjuandvaid kuuski, kui talvist toitu pakkuvaid kaski ja sangleppi“, kuna laanepüü talviseks põhitoiduks on rohkema esinemise tõttu ikkagi hall lepp. Sanglepa põhjendamatu esiletõstmist esineb tegevuskavas veel korduvalt näit. punktis 6.1.
  6. Kaitse tegevuskavas on kasutatud korduvalt viidet avaldamata andmetele: 2.1.1. Kodupiirkond „Eestis maastikus on need näitajad esialgsete andmete põhjal suuremad, samuti näivad laanepüü elutsevat just põlisel metsamaal (I. Tammekänd, avaldamata andmed), ; 2.1.3. Puistu vanus,“ Pärnumaal Nigula looduskaitseala ümbruses on laanepüü sobivamate elupaikadena kirjeldatud vanu eririndelisi metsi (I. Tammekänd, avaldamata andmed)“; Joonis 1. 2009 – 2012 kohatud laanepüüde (n = 359; allikad: E-elurikkus, EELIS, avaldamata andmed); 3.2. Levik ja arvukus Eestis „Tõepoolest, sarnane asustustihedus (ca 2 paari / km²) ongi leitud mitmel laanepüüle sobivaid elupaiku sisaldaval kaitsealal ning Nigula looduskaitseala põhjaosas võib see küündida kuni 4 paari/km² (I. Tammekänd, avaldamata andmed)“; 6.1. Elupaikade hävinemine „Nii peetaksegi näiteks tedre arvukuse jätkuva languse üheks põhjuseks soode kuivendamise kestvaid järelmõjusid (I. Tammekänd, suulised andmed)“; 8.1.5. Elupaikade kaitse katusliikide kaudu „Laanepüü elupaigad kattuvad teatud määral teiste metsakanaliste (nt metsise) elupaikadega. Eesti Ornitoloogiaühingu poolt aastatel 2009–2012 läbi viidud metsisemängude inventeerimisel leiti neis pesitsemas vähemalt 1000 paari laanepüüsid (I. Tammekänd, avaldamata andmed)“.

MTÜ Eesti Erametsaliit

Mustamäe tee 50

10621 Tallinn

erametsaliit@erametsaliit.ee

www.erametsaliit.ee

- Avaldamata andmete kasutamine võtab võimaluse andmeid kontrollida ja seetõttu ei tohiks tegevuskava koostamisel neid kasutada.
7. Laanepüü kaitse tegevuskavas on punkt 6.1 suurima ohutegurina toodud välja elupaikade hävimine. Kuna laanepüü on täielikult kohastunud elama metsas ja Eesti tingimustes uueneb mets 20 aastaga laanepüüle sobivaks elupaigaks, siis elupaikade hävimise all ei saa mõista tavapärast metsamajandust. Seega saab elupaikade hävimise all mõista eelkõige metsamaade raadamist teist tüüpi maakasutuseks (näiteks põllumaaks, karjäärideks, linnadeks). Metsade aktiivne majandamine pigem tõstab laanepüüle sobivate laticaliste ja keskealiste metsade osakaalu. Eesti keskmine metsaeraldus on ca 1 ha, mistõttu puhtlooduslikest tingimustest tulenevalt pole Eestis ohtu suurte isoleerivate metsata metsamaade tekkimiseks. Skandinaavia näiteid tuues tuleb arvestada, et sealses mõistes on suurte lageraiete näol tegemist 50 – 20000 ha suuruste lageraie lankidega. Kuna elupaikade kadu ja sellest tulenevalt ka arvukuse langust 20 aasta jooksul märkimisväärsel osal areaalist kuni 20 % pole ette näha, siis tegemist võib olla ainult väikese tähtsusega ohuteguriga. Ida – Viru kaevanduspiirkondades ja ka Tallinna ja teiste suuremate linnade valglinnastumise tõttu võib kohati esineda kohaliku tähtsusega populatsiooni kahanemist.
  8. Laanepüü kaitse tegevuskavas on käsitlemata jäetud kanaliste tibude suur tundlikus kevadsuviste halbade ilmastikuolude suhtes. Kuna kõigil kanalistel on koorumisjärgselt lõpuni välja arenemata termoregulatsioon, siis külmad ja niisked perioodid kevadsuvel mõjutavad oluliselt kanaliste järelkasvu. Samuti vähendab lumesööbimise võimalus talvel oluliselt röövluse mõjusid arvukusele. Seega tasuks kaaluda ilmastikuolude lisamist ohutegurite hulka.
  9. Punktis 6.1. Elupaikade hävinemine on välja toodud järgmised tekstid: „näiteks järgmisel 10 aastal plaanitakse riigimetsas teha uuendusraiet kuni kaks korda suuremal pindalal kui seni – 2009. a 7300 ha asemel kuni 15 000 ha aastas“ ja „Raiemahtude kasvatamiseks on plaanis muuta leebemaks raietingimusi ja alandada raievanuseid“ Palume täpsustada milliste allikate algandmetel sellised näited baseeruvad.
  10. Punktis 6.1. Elupaikade hävinemine on järgmine kontekstiväline lause „Nii peetaksegi näiteks tedre arvukuse jätkuva languse üheks põhjuseks soode kuivendamise kestvaid järelmõjusid (I. Tammekänd, suulised andmed).“, Antud näite toomine laanepüü kaitse tegevuskavasse ei lisa tegevuskavale lisateavet, sest teder ja laanepüü on eri elupaigatüüpide liigid.
  11. Punktis 6.2. Pesitsuse nurjumine metsamajandustööde tõttu hinnatakse ohuteguriks keskmise tähtsusega ohutegur. Selle punktiga ei saa kindlasti nõustuda, kuna Metsanduse aastaraamat 2011 järgi oli näiteks 2010 aasta Eesti koguraiemaht pindalaliselt 131128 ha (sisaldab kõiki raieviise k a. valgustusraie). Kui võtta aluseks, et raie jaguneb aastast kvartalite kaupa võrdselt, siis saame tulemuseks, et II kvartalis raiuti potentsiaalselt 32782 ha-I raieid. Kui hinnanguline Eesti metsamaa pindala on 2212 000 ha-d siis potentsiaalselt tehti II kvartalis raieid 1,48 % metsamaa pindalast. Järelikult maksimaalselt saab raiete tõttu hukkuda ainult 1,48 %

MTÜ Eesti Erametsaliit

Mustamäe tee 50

10621 Tallinn

erametsaliit@erametsaliit.ee

www.erametsaliit.ee

pesakondadest. Kusjuures selles arvutuses on arvestamata jäetud RMK kevadine raierahu, talviste raiete suurem osakaal raietest ja harvendusraiate tegemise ebaotstarbekus II kvartalis tulenevalt koorevigastuste suurest ohust. Samuti on arvestamata jäetud ka asjaolu, et laanepüü on pesahulgaja ja võimeline 1-2 nädalaselt lendama. Seega võib potentsiaalselt hukkuda raie tõttu ainult kurn ja siingi tuleb arvestada, et laanepüü teeb enamasti kurna hävimise järel järelkurna. Eelpool tulenevast lähtudes tuleks kevadsuvised raied ohutegurite alt välja arvata.

12. Punktis 6.4. Jaht, on jahipidamine hinnatud väikese tähtsusega ohuteguriks. Arvestades küttimehmahtu 50-100 isendit aastas ja hinnangulist arvukust 60000-120000 isendit, siis ka küttimehmahu tõus 10 kordseks (näitena jahituristide seas populaarset metskurvitsat kütiti 2013. aastal 990 isendit) tähendaks maksimaalselt 1,6 % asurkonnast. Seega tuleks jahipidamine hinnata ohutegurite hulgast välja. Samas tasuks kaaluda jahipidamise keelamist väikese kuni keskmise tähtsusega ohutegurina, kuna jahipidamise keelamisel kaob jahimeestel huvi reguleerida väikekiskjate arvukust. Ühtlasi annab jahinduslik huvi liigi vastu motiveerituse arvestada rohkem liigi elupaiganõuetega (maaomanikel on väikeuluki jahi korraldamise õigus) ja võimaldab teostada vabatahtlike abil seiret.
13. Tulenevalt punkti 6 ohutegurite hinnangute muutmise vajadusest, tuleks uuesti läbi vaadata nii punktid 7, 8 kui ka 9.
14. Punkt 9 puhul tuleks arvestada sellega, et laanepüü puhul on tegemist III kategooria liigiga. Eesti riigil ei jätku rahalisi vahendid eraomanikele looduskaitsete piirangute kompenseerimiseks, seega tuleks väga tõsiselt kaaluda, kas võtta riigile uusi rahalisi kohustusi.

Lugupidamisega,

Aira Toss

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse esimees

aira.toss@erametsaliit.ee

Liina Laineveer

liina.laineveer@erametsaliit.ee